

gerne. Nu kom Krisen, vedkommende Sparekasse opgjaldt Laanet med 3 Maaneders Børsel, det var ham ingen Støder muligt at faae Penge til Laans, og han gik saa til Kreditforeningen, hvor han fik Laanet paa første Prioritet. Men Obligationerne stode den Gang — det var vistnok fjerde Serie — i 78 eller saa, og han fik faktisk for de 30,000 Kr. han laante, kun udbetalt c. 22,000 Kr. Tallene ere omtrentlige. Da han skyldte 26,000 Kr. maatte han desuden udstede en Bærel paa 4,000 Kr. for at kunne udbetale de 6,000 Kr. Det var en dægtig Mand, der havde tjent sig op fra nedven, han havde en stor Familie og havde drevet Eiendommen frem, saa at han mente, at han nu havde Sikkerhed for at kunne forsørge sin Familie for Resten af sit Liv. Følgen af det, jeg har nævnt, var selvfølgelig, at det gik meget stærkt tilbage for ham. Efter saa Lars Forløb maatte han sælge Eiendommen. Det er kun et Exempel, men saaledes kan der findes mange om ikke med saa betydelige Tab for Eiendommene. Men selv om Folk ikke fik de Kapitaler opagt, som de havde staaende i Forveien i deres Eiendomme, nødvendiggjorde Omvæltningen i Agerbruget den Gang, at der maatte gøres Laan. Man maatte følge med, der skulde optages Laan, og det kunde kun ske ved at faae Kreditforeningslaan eller private Penge, hvor man tog Obligationer til Bærel, men de stode i en Kurs af nærværd mellem 80 og 90 pCt., og desuden skulde der store Udbetalinger til Stempel, Retssgebyrter og vedkommende Procuratorer. Altsaa paa den ene eller den anden Maade blev alle Laanene i Eiendommene i 10 Aar konverterede til meget betydeligt Tab for de Paagældende. Jeg tror, jeg regner meget langt, naar jeg antager, at i Løbet af 10 Aar efter Børskrisen maatte Jordbrugerne gennemgaaende tabe for Laan paa 1ste Prioritet c. 8 pCt. og c. 10 pCt. for secundaire Laan. Jeg vil tage det Exempel, jeg nævnte før, at en Mand havde kjøbt en Eiendom for 100,000 Kr., hvortil han selv havde 40,000 Kr., hvis han nu blev tvungen til at forandre Prioriteterne, hvilket som jagt de aller fleste maatte gøre, dels paa Grund af Konjunkturerne og dels efter Opfigelse, vil det ses, at han, hvis han skulde ombytte sit første Prioritetslaan 40,000 Kr. for at kunne udbetale det med en Kurs af c. 92 maatte laane 43,000 Kr. Han maatte altsaa udstede en Obligation paa 43,000 Kr. for at udbetale 40,000 Kr. Han havde faktisk forøget sin første Prioritet med 3,000 Kr., men naturligvis aldrig set en Øre af de 3,000 Kr. Paa anden Prioritet maatte han kunne gøre Regning paa at tabe 2,000

Kr. Der stod 20,000 Kr., og han maatte altsaa for at indløse dem, laane 22,000 Kr. Men ved denne Konvertering af Laanene vare Prioriteterne bragte op fra 60 til 65,000 Kr. og af disse 65,000 Kr. skulde han oven i Kjøbet betale høiere Renter, skjøndt han aldrig havde set de 5,000 Kr. Jeg gaar ud fra, at det var en Mand, der drev sin Eiendom sundt og godt uden at gøre større Kunster. Følgen var altsaa den, at Vedkommende, medens han, den Gang han kjøbte Eiendommen, svarede i det Hele en Rente af 2,400 Kr., nu uden egen Skyld i nogen Retning var naaet til, at han af 1ste Prioritet maatte svare noget over 1,900 Kr. og af anden Prioritet 1,200 Kr., i Alt 3,135 Kr., det vil sige i Løbet af 15 Aar var han naaet til en mindre Indtægt af 735 Kr., hvad der omtrent svarer til en Kapital af 15 à 18,000 Kr., saaledes at der af hans oprindelige Kapital 40,000 Kr. nu faktisk ikke eksisterede mere for ham end omtrent 25,000 Kr. Paa den Maade gik det stadigt mere tilbage med Jordbrugernes Kapital, og de maatte samtidigt ofte laane hyderligere for at forbedre deres Eiendomme, kunstgjøde og saa videre, men hermed vare de langt fra færdige. For jeg imidlertid paaviser det sidste og værste Tab for Landbrugene, vil jeg gjerne gøre opmærksom paa, hvad det vil sige at skulle tabe 8, 10, 15 pCt., ved Kurser paa Kreditforeningslaanene og andre Obligationer. Jeg tror ikke, jeg kan stille dette klarere for de Herrer end ved at fremhæve og bede dem lægge Mærke til den Ting, at hvis de optage et Laan i en Eiendom til 4 pCt., og Kreditforeningen eller Laangiveren ikke fordrer Provision eller noget Andet, men kun fordrer, at de skulle svare Renten et halvt Aar forud, saa behøve de faktisk ikke at betale noget i Amortisation paa dette Laan, thi naar de kun betale halv-aarlig Rente, vil de i Løbet af omtrent 80 Aar have amortiseret hele Laanet blot ved at betale Renten forud. Regningen er meget let at gøre, thi 2 pCt. betalt forud fordobler sig i 17½ Aar til 4 pCt., efter de næste 17½ Aar til 8 pCt. og efter 88 Aar vil man være naaet til 64 pCt., men da Renten betales kontant, og der i Reglen kan kjøbes Papirer, som give 4½ pCt. Rente vil Fordoblingen faktisk ske i Løbet af 80 Aar. Naar man nu tænker sig, at blot at betale Renten et halvt Aar forud kan gøre, at Kapitalen efter 80 Aar er tilbagebetalt, saa vil enhver se, hvorledes Jordbrugene ere stillede, naar de tabe 8, 10 à 15 pCt. ved Laanets Stiftelse. Men hermed var som jagt Jordbrugernes Ulykke ikke til Ende; under alle disse Omvæltninger kom Mønt-